

Plenum

Onsdag 4.12.2019 kl. 14.00—22.45

4. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 9 § i lagen om frontmannapension och 3 § i lagen om betalning av fronttillägg utomlands

Lagmotion LM 36/2019 rd Antti Lindtman sd m.fl.

Remissdebatt

Talman Matti Vanhanen: Ärende 4 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till social- och hälsovårdsutskottet.

Gruppanförandena får vara högst 3 minuter långa och övriga på förhand anmälda anföranden högst 5 minuter långa. Talmanskonferensen rekommenderar att även de anföranden som hålls efter snabbdebatten är högst 5 minuter långa. Dessutom ger jag ordet för repliker enligt eget övervägande.

För remissdebatten reserveras högst 30 minuter. Vid behandlingen av ärendet följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet.

Debatt

14.04 **Antti Lindtman sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme nyt yhteisen ja tärkeän asian äärellä. Puhumme siitä, keille tässä yhteiskunnassa kuuluu arvostus. Puhumme heistä, jotka ovat tämän maan puolesta sisukkaasti taistelleet ja tätä maata ahkeruudella rakentaneet. Suomi on hyvä maa ja turvallinen maa asua, elää, tehdä työtä ja yrittää. Meillä on paljon sellaista, mistä voimme olla ylpeitä ja kiitollisia, jotain sellaista arvokasta, mistä haluamme pitää kiinni ja minkä ansiosta tahdomme rakentaa yhdessä parempaa huomista. Tämä kaikki ei olisi mahdollista ilman sodan nähneen sukupolven valtavia uhrauksia.

Viime lauantaina tuli kuluneeksi jo 80 vuotta talvisodan alkamisesta. Sota oli täynnä tuskaa ja kärsimystä, mutta samalla osoitus yhtenäisyydestä ja luottamuksesta. Yhteisenä rintamana lähdettiin taistelemaan vapauden puolesta parempaan tulevaisuuteen luottaen. Silloin tarvittiin rohkeutta. Tarvittiin sisua, joka kantaa suomalaista yhteiskuntaa edelleen. Aikaa on kulunut, mutta sotiemme veteraanien teot eivät kuole koskaan, ja siksi on tärkeää osoittaa syvää kunnioitusta ja arvostusta kunniakansalaisiamme kohtaan.

Arvoisa puhemies! ”Hoivatkaa, kohta veljet on poissa”, alkaa komeasti soivan marssin, Veteraanien iltahuudon kertosäe. Veteraanipolvi pienenee jatkuvasti, ja siksi on viimeisiä hetkiä tehdä arvovalintoja, joilla osoitamme kiitollisuutta ja arvostusta veteraanien uhrauksia ja työtä kohtaan. Voinkin olla tyytyväinen siitä, että kaikki eduskuntaryhmät ovat yhdessä päättäneet korottaa sotiemme veteraanien rintamalisää nykyisestä 50 eurosta 125 euroon. Se on suurin korotus, mitä rintamalisään on koskaan tehty. Monille veteraaneille näin suuri korotus tuo helpotusta arkeen. Lisäksi ryhmät esittävät vaikeavammaisten sotainvalidien aviopuolisoiden kuntoutusoikeuteen liittyvää haitta-asterajaa alennettavaksi nykyi-

Punkt i protokollet PR 75/2019 rd

sestä 50 prosentista 30:een. Arvostukseen eivät riitä pelkät puheet, vaan tarvitaan myös tekoja. Nyt nämä yhteisesti päätetyt ratkaisut ovat juuri sellaisia tekoja, joita veteraanit ansaitsevat, ja on erityisen arvokasta, että pystyimme pääsemään tästä yhteiseen yhteisymmärrykseen tässä salissa yli hallitus—oppositio-ajan.

Arvoisa puhemies! Veteraaniliittojen valtuuskunta esitti vetoituksen näistä nyt päätettävistä asioista jo aiemmin syksyllä, ja nyt tähän vastataan. Haluan kiittää hyvää yhteistyötä ja arvokkaista kannanotoista Veteraaniliittojen valtuuskuntaa ja kaikkia veteraanijärjestöjä. Sotiemme veteraanien elämäntyön arvostus on yhteiskunnassamme jakamaton. Heidän ansiostaan voimme nyt rakentaa yhdessä parempaa Suomea ja nähdä valoa tulevaisuudessa. Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä tukee käsittelyssä olevaa lakialoitetta ja haluaa osoittaa kiitollisuutensa ja arvostuksensa sotiemme veteraaneille äsken siteeraamani Veteraanien iltahuudon laulun kertosäettä jatkaen: ”Muistakaa, heille kallis ol’ maa.”

14.08 Ville Tavio ps (ryhmäpuheenvuoro): Herra puhemies! Oma isoisäni oli vasta täyttänyt 18 vuotta, kun talvisota alkoi 30.11.1939. Isoisä värväytyi aseväkeen ja osallistui talvisenä jatkosotaan. Hän haavoittui miinasta pahasti mutta eli kuitenkin hyvän elämän ja menehtyi vuonna 1993.

On asioita, joita ei pidä mitata rahassa. Sotaveteraanien hyvinvointi on yksi niistä. On kunnia-asia varmistaa ihmisarvoisen elämän puitteet viimeisille elossa oleville sotiemme veteraaneille. Heti sotien jälkeen sotaveteraaneja oli Suomessa noin 600 000. Tämän vuoden syyskuussa rintamalisän saajia oli vain 8 613 henkilöä ja ulkomaille maksettavan rintamalisän saajia 76 henkilöä. Suomen Sotaveteraaniliiton mukaan veteraanien rivit harvennuttavat keskimäärin seitsemän henkilöä joka ikinen päivä. Elämme siis viimeistä tilaisuutta maksaa kunniavelkaa sotiemme veteraaneille.

Nyt meillä on käsiteltävänä lakialoite rintamasotilaseläkelain 9 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta. Aloitteen tarkoituksena on nostaa rintamalisä 125 euroon kuukaudessa. Olen iloinen ja kiitollinen siitä, että eduskuntaryhmät ovat isänmaallisessa hengessä löytäneet tässä asiassa yksimielisyyden. Muutos tuo kaivattua helpotusta vaikeisiin ja taloudellisesti niukkoihin vanhuudenpäiviin. Rintamalisä ei ole verotettavaa tuloa, eikä rintamalisä vaikuta muihin etuuksiin. Tämän uudistuksen rahoitus ei saa olla budjettikysymys, koska veteraaneja ei ole kovin kauaa enää keskuudessamme.

Herra puhemies! Perussuomalaisten eduskuntaryhmän puolesta haluan lausua kiitoksen sotiemme veteraaneille. Teidän ansiostanne sain syntyä vapaaseen, itsenäiseen maahan. Teidän ansiostanne suomalaisilla on oma suomalaisille kuuluva paikkansa tässä maailmassa. Kiitos teille.

14.11 Kai Mykkänen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitäpä jos sata vuotta sitten olisi kysytty oppineilta ihmisiltä Tukholmassa, Berliinissä tai vaikkapa Lontoossa, mikä on tämä juuri itsenäistynyt Suomi sadan vuoden päästä? Harva olisi lyönyt vetoa, että Suomi olisi edes olemassa. Ainakaan kukaan ei olisi uskonut, että nousemme hyvinvoinnin kärkeen — maaksi, josta Berliini, Lontoo ja Tukholma hakevat nykyään neuvoa siihen, miten peruskoulutus tulee järjestää, ja joka lopulta nousee jopa onnellisuusmitausten kärkeen.

Talvisodan syttymisestä tuli juuri kuluneeksi 80 vuotta. Itsenäisyyden säilyttäminen sodissa oli ihme, ei ainoastaan siinä, miten taisteluissa pärjättiin ja uskallettiin, vaan myös ja

Punkt i protokollet PR 75/2019 rd

ennen kaikkea siinä, että mahduttiin samaan juoksuhaudaan yhtenä kansana vain 20 vuotta repivän kansalaissodan jälkeen. Siitä ihmeestä meidän on kiittäminen sotiemme sukupolvea. He pystyivät haudamaan riidat ja pelastamaan maan yksimielisesti. He löysivät ainutlaatuisen sisun, jolla hyökkääjän suunnitelma estettiin. Ja he olivat varmoja Suomen itenäisyyden asiasta myös sotien jälkeisissä vaikeissa vaiheissa siten, että torjuimme luisun sosialistiseksi kansandemokratiaksi.

Arvoisa puhemies! Talvisodan hengestä on meillä paljon opittavaa. Joukkoja johdettiin edestä, periksi ei annettu ja veljeä ei jätetty. Käsillä ovat nyt viimeiset hetket tehdä päätöksiä veteraanien hyväksi. Joukossamme olevien veteraanien keski-ikä on tällä hetkellä noin 94 vuotta. Sotiemme rintamaveteraanien neuvottelukunta ja Veteraaniliittojen valtuuskunta ovat tehneet tärkeää työtä veteraanien asian tuomiseksi eduskuntaryhmien kuultavaksi. Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää välttämättömänä, että pian 100-vuotiaat Suomen kunniakansalaiset saavat viettää jäljellä olevat vuotensa arvokkaasti, mahdollisimman terveinä ja hyväkuntoisina.

Arvoisa puhemies! Eduskuntaryhmät ovat yhteisesti sopineet esityksestä rintamalisän korottamiseksi. Veteraanien rintamalisää korotettaisiin nykyisestä 50 eurosta 125 euroon. Korotus on merkittävin, mitä rintamalisään on koskaan tehty. Samalla se on vähintä, mitä voimme kunniakansalaisille osoittaa. Rintamalisän korottamisen lisäksi eduskuntaryhmät esittävät muutosta vaikeavammaisten sotainvalidien aviopuolisoiden kuntoutusoikeuteen. Kokoomus on osaltaan sitoutunut viemään tarvittavat muutokset eteenpäin mahdollisimman pian.

Arvoisa puhemies! Kuulun itsekin ikäluokkaan, jolla on vielä ollut isovanhempien kautta suora kosketus veteraaneihin. Molemmat isoisäni taistelivat jo talvisodassa. Toinen heistä haavoittui ja myöhemmin vammojensa uuvuttamana menehtyi, ilman että minulla oli koskaan mahdollisuutta henkilökohtaisesti häntä tavata. Ilman sotiemme veteraaneja ei olisi itsenäistä isänmaata eikä hyvinvointiyhteiskuntaa, mutta myös uhri oli mittaamattoman raskas satojentuhansien suomalaisten perheissä. Veteraanien jättämän perinnön vaaliminen ja syvän kiittollisuuden osoittaminen on todella vähintä, mitä voimme tehdä. Eduskuntaryhmien yhteinen tahtotila viimeisten veteraanien aseman parantamiseksi olkoon vaatimaton tapamme osoittaa kiitosta ja kunnioitusta heille, jotka olivat valmiita antamaan kaikkensa.

14.14 Antti Kurvinen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime lauantaina muistelimme talvisodan syttymistä 80 vuotta sitten. Talvisodan henkeä ei Suomessa hevin unohdeta, vaikka sodan kokeneiden määrä vähenee.

Tänä syksynä suomalaiset ovat palanneet talvisodan tunnelmiin ja vaiheisiin Yleisradion esitettyä Antti Tuurin Talvisota-elokuvasarjan. Tämä elokuvasarjahan kertoo kotipaikkakuntani Kauhavan miesten vaiheista talvisodassa. Talvisota-elokuva on koskettava kuvaus sodan tragedian vaikutuksista tavallisten suomalaisten miesten ja perheenisien elämään. Aikanaan silloin 80 vuotta sitten myös äitini isä Eero lähti rintamalle.

Rintamaveteraanien keski-ikä on jo 94 vuotta, ja heidän määränsä on vähentynyt viime vuosina merkittävästi. Rintamaveteraaneja oli tämän vuoden alussa enää noin 10 000 henkeä. Nyt alkaa olla viimeisiä kertoja, kun voimme vielä maksaa heille suurta kunniaavelkaa.

Eduskunnassa on ollut hyvänä tapana, että kunniakansalaisten asia on meille yhteinen yli puoluerajojen. Kotimaamme eteen henkensäkin alttiiksi antaneiden veteraanien palveluiden ja etuuksien parantaminen ei ole puoluepolitiikoinnin paikka. Tämä ajattelu koros-

Punkt i protokollet PR 75/2019 rd

tuu tässä päivänpoliittisessa tilanteessa. Eduskuntaryhmien puheenjohtajat ovat tavanneet vuosittain veteraanijärjestöjen edustajia ja tehneet yhteisten lakialoitteiden pohjalta esityksiä veteraanien tilanteen parantamiseksi. Viime vuosina palveluja ja etuuksia on parannettu askel kerrallaan.

Avun ja tuen tarve kasvaa veteraanien ikääntyessä. Rintamaveteraanien kotona asumista tukevat palvelut tulivat lakisääteisiksi kuukausi sitten, marraskuun alusta lähtien. Rintamaveteraanien ja sotainvalidien kotipalvelut ovat nyt sisällöltään ja laajuudeltaan samantyyppiset. Tämä muutos toteutettiin niin ikään edellisessä eduskunnassa eduskuntaryhmien puheenjohtajien yhteisen lakialoitteen pohjalta.

Puhemies! Eduskuntaryhmien puheenjohtajat ovat tehneet nyt käsittelyssä olevan yhteisen lakialoitteen, jossa esitetään rintamalisän korottamista nykyisestä noin 50 eurosta 125 euroon. Esitys koskee myös ulkomaille maksettavaa rintamalisää. Korotus astuisi voimaan 1.4.2020. Tässä syynä on se, että Kansaneläkelaitoksen kannalta tämä on aikaisin mahdollinen ajankohta.

Arvoisa puhemies! Veteraanien määrän vähentyessä meidän jälkipolvien on tärkeä kunnioittaa heidän tekemäänsä mittamaattoman arvokasta työtä vaalimalla perinnetyötä veteraanien henkisen ja aineellisen perinnön säilyttämiseksi ja välittämiseksi edelleen niin nykyisille kuin tulevillekin, uusille sukupolville.

14.18 Jenni Pitko vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime viikonloppuna tässä maassa vietettiin talvisodan syttymisen vuosipäivää. Siitä on kulunut jo 80 vuotta, kun nuoret ympäri maan lähtivät rintamalle puolustamaan maatamme. He lähtivät sinne, vaikka varusteet olivat riittämättömiä, vaikka vastassa oli valtava armeija, vaikka toivo oli vähissä. Kaiken piti olla ohi parissa viikossa, mutta suomalaiset pitivät pintansa. Osa rintamalle lähteneistä palasi, osa ei tullut takaisin kotiin, ja heistä, jotka palasivat, moni oli särkynyt.

Elämä sodan keskellä elää yhä tarinoissa ja ihmisissä. Omalle mummilleni talvisota oli ensimmäinen kahdesta evakkoajasta. Käsky tuli lähteä kotoa itärajan pinnasta Kuusamosta kotikylältä. Pienemmät lapset äidin mukana avolavan kyydissä pressun alla toistasataa kilometriä Pudasjärvelle, vanhemmat siskot tulisivat perässä lehmien kanssa. Mummini kertoi, kuinka nopeasti jännitys ensimmäisestä matkasta kotikylältä pois muuttui peloksi, kun sota tuli todeksi. Sen mummi muistaa edelleen elävästi.

Arvoisa puhemies! Minä olen syntynyt maahan, jossa on rauha. Niitä kokemuksia sodasta, kokemuksia rintamalta, niitä on vaikea käsittää. Ne ovat uhrauksia, joista jokainen meistä tässä salissa on syvästi kiitollinen.

Arvoisa puhemies! Tämä on viimeisiä hetkiä, jolloin voimme vielä kiittää tätä kaunista maata puolustaneita veteraaneja ja osoittaa heitä kohtaan arvostusta. Rintamalisän nosto on siksi tärkeä asia. Sen ansiosta rintamaveteraanien lisä yli kaksinkertaistuu. Tämä tuo helpotusta pienillä tuloilla eläville veteraaneille.

Tahdon kiittää jokaista eduskuntaryhmää hyvästä yhteistyöstä. On hienoa, että tässä päätöksessä on mukana koko eduskunta. On arvokasta, että sotiemme veteraaneja kunnioitetaan ja arvostetaan näin laajasti.

Arvoisa puhemies! Tärkeintä, mitä tänään voimme tehdä, on turvata rauha sekä Suomessa että maailmalla. Se on perintö, jonka veteraanit meille jättivät, ja sen turvaamista myös veteraanit meiltä toivovat. Kun veteraanit puolustivat tätä maata, he taistelivat lasten ja nuorten puolesta. He taistelivat sen puolesta, että heidän lapsillaan olisi tulevaisuus, että

Punkt i protokollet PR 75/2019 rd

heidän lapsensa saisivat elää turvassa. Pidetään mekin kiinni siitä joka päivä, että tämän maan lapset ja nuoret saavat elää turvassa.

14.21 Merja Kyllönen vas (ryhmäpuheenvuoro): ”Hoivatkaa, kohta poissa on veljet. / Muistakaa, heille kallis ol' maa. / Kertokaa lasten lapsille lauluin. / Himmetä ei muistot koskaan saa.” [Puhuja laulaa]

Arvoisa Puhemies! Sodan eläneet isovanhempani jättivät arvokkaan perinnön — rauhan ja rakkauden, sovinnon perinnön. Ei koskaan enää sota, se olkoon ohjenuorana lapsenlapsen elämässä. Sitä viestiä vie eteenpäin, ettei yhdenkään sukupolven, yhdenkään perheen tarvitse antaa sitä raskainta uhrausta ja lähettää perheenjäseniään rintamalle taistelemaan kotimaan itsenäisyyden ja vapauden puolesta. Eläkää sovussa ja rauhassa kaikkien kanssa.

Talvisodan syttymisestä tuli 30. marraskuuta täyteen 80 vuotta. Itsenäisyyden puolustaminen vaati raskaan uhrin. Sotatoimissa ja kotirintamalla kaatui ja haavoittui tuhansia ihmisiä. Niin rintamalla kuin kotirintamalla tehtiin kaikkensa oman kotimaan eteen. Oltiinpa sitten maaseudulla tai kaupungeissa, tehtaissa tai peltomailla, niin jokainen teki osansa. Lapset, nuoret, työikäiset, ikääntyneet — kaikki olivat mukana, ja kaikki pidettiin mukana. Kaveria ei jätetty, toisista pidettiin huolta.

Siinä meille se arvokas perintö — rauhan ja toisista huolehtimisen perintö. Viedään sitä viestiä eteenpäin, eletään sovussa hyvinvointivaltiotamme ylläpitäen ja vahvemmasi rakentaen, jokaisesta tarpeensa mukaan huolta pitäen. Tänäkin päivänä on hyvä yhdessä miettiä, mitä me olemme valmiita tekemään yhteisen edun asettamiseksi oman edun edelle. Se meidän on tässä ajassa, jos koskaan, muistettava ja siirrettävä yhteinen perintö eteenpäin nuoremmille sukupolville.

Lakialoite korjaa palasen sitä toimeentulon ja elämässä selviytymisen kunniavelkaa, joka meillä vanhemmille sukupolville on. Hyvä, että olemme kaikkien puolueiden kesken löytäneet yhteisen sävelen tässä tärkeässä asiassa. Sydäimestäni toivon, että löydämme saman yhteisen sävelen muissakin asioissa mennä eteenpäin rakasta kotimaatamme sillä samalla tahdolla ja tarmolla kehittäen, joka aiemmilla sukupolvilla on ollut, ketään unohtamatta ja ketään jalkoihin polkematta. Perintö on yksinkertaisesti liian arvokas hukattavaksi. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Tavallisesti laulu ei kuulu puhujapöntön toimintaan, mutta nyt tällä kertaa en halunnut sitä estää.

14.25 Anders Adlercreutz r (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Jokin aika sitten tapasin rintamaveteraanin, joka kertoi, miten hän päätyi sotaan. Hän oli suruttomana kaverinsa kanssa pyöräillyt Helsingistä Kirkkonummen Meikojärvelle uimaan kesäkuussa 1941. Paluumatkalla toisen pojan pyörän rengas puhkesi, ja kun he paikkasivat sitä auringonpaisteessa, ohikulkija kertoi, että sota oli alkanut. Pojat palasivat nopeasti kotiin Helsinkiin, ja muutaman päivän päästä tapaamani rintamaveteraani ilmoittautui vapaaehtoiseksi Tuusulan varuskunnassa. Koska hän oli alaikäinen, hän väärensi paperinsa, jotta hänet varmasti hyväksyttäisiin.

Vieraillessani eräässä vanhainkodissa Kristiinankaupungissa sain kuulla toisen tarinan. Gunnar oli osallistunut taisteluun Suomenlahdella. Kun venäläiset sotilaat olivat ottaneet saaren haltuunsa, hän oli yrittänyt paeta uimalla läheiseen toiseen saareen. Hänet vangit-

Punkt i protokollet PR 75/2019 rd

tiin, ja seuraavat vuodet kuluivat Siperiassa. Kun hän vuosia myöhemmin palasi, hänen oma äitinsä ei enää häntä tunnistanut.

Sodan jälkeen nämä kaksi nuorta palasivat arkeen. Näiden kokemusten jälkeen heidän oli yritettävä sopeutua jälleen tavalliseen elämään. Me emme voi ymmärtää, minkälaista se oli.

Ärade talman! Höjningen av frontveterantillägget från 50 till 125 euro i månaden är en viktig handräckning till dessa män och alla andra frontveteraner, men, helt som ledamot Myk-känen sade: det är också det minsta vi kan göra. Jag är glad för den enhällighet som finns här i riksdagen för denna åtgärd. Vi vill på detta sätt konkret hedra veteranåldersklassens insatser för att försvara Finlands självständighet. Vi som är yngre har förstås svårt att föreställa oss vilka uppoffringar det handlade om, och många av oss har förfäder eller släktingar som fick sätta livet till.

Finland är ett land som kan vara stolt över sin historia. Det är med ödmjuk tacksamhet vi får komma ihåg alla dem som varit med och byggt det Finland vi denna vecka firar på självständighetsdagen.

Ärade talman! I detta nu betalas frontveterantillägget till drygt 8 000 personer — och det är skäl att notera att cirka hälften av dem som får tillägget är män och hälften kvinnor — för sina insatser under kriget. Höjningen kommer alltså både män och kvinnor till del. Det är viktigt att jämställdheten förverkligas också när det gäller frontveteranerna.

Arvoisa puhemies! RKP ja ruotsalainen eduskuntaryhmä kannattavat tätä lakialoitetta kai-kin puolin. Tällä toimenpiteellä haluamme toivottaa rintamaveteraaneille ja koko Suomen kansalle iloista ja arvokasta itsenäisyyspäivää.

14.28 Päivi Räsänen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Elleivät nämä meidän isämme olisi niin kärsivällisesti tehneet työtä, niin maamme olisi nyt leivätön erämaa. Elleivät he olisi vaeltaneet Jumalan pelossa ja lapsiaan kasvattaneet totisen Jumalan tuntemiseen, niin olisimme nyt sokeita pakanoita. Elleivät he olisi lapsilleen opettaneet hyödyllisiä tietoja, me olisimme nyt tietämättömiä metsäläisiä. Elleivät he olisi suojelleet maata vihollisten väkivallalta, niin ei meillä nyt olisi lakia, ei oikeutta eikä vapautta. Sillä tämä maa on paljon kovaa kärsinyt kylmän ilmanalansa tähden ja vieraat kansat ovat sitä sortaneet. Meidän tulee kunnioittaa heitä niin kuin isää ja äitiä, jotta menestyisimme ja kauan eläisimme siinä maassa, jonka Jumala on meille antanut.”

Sakari Topelius kirjoittaa näillä sanoilla siitä, miten kiitollisuus on yhteiskunnan menestyksen perusta. Tänäpäin ehdotamme yhdessä rintamasotilaseläkkeen korotusta niille miehille ja naisille, jotka nuoruudessaan maksoivat kovan hinnan itsenäisyydestämme.

Talvi- ja jatkosota jättivät lähtemättömän jäljen suomalaiseen sielunelämään. Jokainen joutui tavalla tai toisella sotatoimien kohteeksi, ja jokainen halusi ponnistella yhteisen asian hyväksi. Parhaassa iässänsä elämänsä menettäneet isänmaan puolustajat sankarihau-doissa ja sodan kokenut sukupolvi keskuudessamme ovat muistutus tästä ajasta. Yhteis-henki ja vastuun kantaminen taistelutovereista oli eräs tärkeimmistä syistä suomalaisten jaksamiseen suuren vastustajan edessä. Pitkälti tämän periaatteen voimalla saavutettiin kansainvälisestäikin ihailtu talvisodan ihme, pienen Suomen säilyminen vapaana ja itsenäisenä. Olemme kansa, joka ei alistunut väkivaltaan ja totalitarismiin vaan on ollut suurin uh-

Punkt i protokollet PR 75/2019 rd

rauksin valmis puolustamaan perusoikeuksia ja vapautta. Nämä vapaudet eivät ole itsensänselvyyksiä. Niitä on edelleen puolustettava.

Sotiemme henkistä perintöä, kansallisen yhtenäisyyden henkeä ja yhteisen edun asettamista oman edun edelle, tarvittaisiin tänään ehkä kipeämmin kuin koskaan sodan jälkeen. Samalla kiitollisuudella tulee edelleen tehdä päätöksiä, jotka parantavat ikäihmisten hoivaa ja palveluita. Hyvässäkin taloudellisessa tilanteessa viranomaiset eivät voi kuitenkaan yksin tuottaa kaikkea hyvinvointia. Hyvinvointi syntyy pohjimmiltaan ihmisten välisissä suhteissa, siellä, missä hoivataan, rakastetaan ja välitetään. Me tarvitsemme toisiamme, ja jokaisella on jotain annettavaa.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä tukee vahvasti kunniakansalaistemme eläketurvan parantamista.

14.32 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän kaikkien eduskuntaryhmien yhteisesti tukeman lakiehdotuksen puitteissa tuntuu erityisen mielekkäältä käyttää puheenvuoro. Aina on tilaa hyville päätöksille. Tämä on hyvä päätös.

Isäni oli sodassa pioneerina ja kuvaajana. Hän oli 17-vuotias, kun velvollisuus kutsui. Olen aina ollut ylpeä isästani ja hänen saavutuksistaan. Suurta sankaruutta osoittaneiden ja kovaa henkistä ja fyysistä rasitusta kestäneiden miesten ja naisten ponnistelut isänmaan eteen yhdistävät suomalaisia, sillä tunnemme sodan läpikäyneitä kohtaan syvää arvostusta. Sota-ajoista on kulunut jo useita vuosikymmeniä, mutta niiltä kantautuvat tarinat vaikuttavat edelleen suomalaiseen yhteiskuntaan. Ne ovat läsnä niiden veteraanien kasvoina, jotka ovat edelleen keskuudessamme. Katsomme heitä ja näemme työn isänmaan ja sen jälleenrakennuksen puolesta. Kun katsomme peiliin, näemme, millaiseksi olemme yhteiskuntamme sen jälkeen rakentaneet.

Arvoisa puhemies! Sota-aikana ja heti sen jälkeen ei ollut vaihtoehtoja siten kuin on nyt — meillä on tänään eri vaihtoehtoja. Taisteltiin, selviydyttiin ja aloitettiin alusta. Ihmisillä oli yhteinen tarkoitus ja samankaltainen kokemus kohdatuista haasteista, jotka ajoittain saattoivat tuntua ylipääsemättömiltä. Me kaikki tunnemme lauseen "kaveria ei jätetä". Sodan olosuhteissa yhteisöllisyys kasvoi paitsi rintamalla myös kotiin jääneiden keskuudessa. Muista ihmisistä välitettiin ja heitä autettiin. Koettelemukset oli helpompi kestää yhdessä.

Sodasta, menetyksistä, vammoista ja jälleenrakennuksen vuosista on selvitty äärimmäisen niukkuuden vallitessa kovalla työllä, nöyryydellä ja toisten auttamisella. Aiempien sukupolvien kokemien vaikeuksien edessä tämän päivän ongelmat saavat toisenlaiset mittasuhteet. Jokaisen panos, köyhän ja rikkaan, oli tarpeen sota-aikana. Jokaisen panos on tarpeen tänäänkin. Vastoinikäymisistä on selvitty, ja niistä voidaan edelleen selvitä. Meille nykypäivän päättäjille tämä on tärkeä opetus. Tehtävämme on rakentaa mahdollisimman kestävä ja vahva suomalainen yhteiskunta. Tähän emme pysty, elleimme ota opiksi veteraanisukupolvien arvoista, kokemuksista ja sisukkuudesta. Toivon erityisesti, että opimme heiltä yhdessä tekemisen taidon. Sen vaaliminen on meidän velvollisuutemme.

Talman Matti Vanhanen: Debatten och behandlingen av ärendet avbryts. Behandlingen av ärendet fortsätter under detta plenum efter att de övriga ärendena på dagordningen blivit behandlade.

Riksdagen avbröt debatten klockan 14.35.

Punkt i protokollet PR 75/2019 rd

Riksdagen fortsatte debatten klockan 22.30.

Förste vice talman Tuula Haatainen: Nu fortsätter behandlingen av ärende 4 på dagordningen som avbröts tidigare under detta plenum.

22.30 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! 80 vuotta sitten syksyllä 1939 talvisodan uhka leijui Suomen ja suomalaisten yllä. Kivijärven ja sitä ennen Merijärven kirkkoherra, kokoomuksen ensimmäisen kauden kansanedustaja Väinö Havas kirjoitti täällä eduskunnassa runon. Hänen maalaisliittolainen edustajatoverinsa, halsualainen Viljami Kalliokoski vei tämän runon sävellettäväksi Taneli Kuusistolle. Oltiin yhteisellä asialla yli puoluerajojen. Syntyi uusi joululaulu, joka alkaa näin: ”Oi saavu, suuri rauhan juhla, sinne, missä turman ukkospilvi nous’, missä tyyni metsän kummun rinne on kuin jännitetty surman jous’. Anna rauhan virttä huminoida malmin, valtavasti soida kiitospsalmin.”

Kun talvisota syttyi, kansanedustaja Väinö Havas päätti lähteä vapaaehtoisena rintamalle. Hän oli osallistunut aikaisemmin opiskelijana kansalaissotaan ja osallistunut myös Viron ja Aunuksen sotaretkille. Ei ollut Twitteriä, mutta muutoin talvisotaan lähtöä ihmeteltiin ja kummasteltiin. Väinö Havas vastasi heille: Kaikki eivät näitä minun edesottamuksiani ymmärrä. Ei ole tarviskaan. Pääasia on se, että tunnen omassatunnossani, että juuri näin on tehtävä. Eduskunnassa kirjoitettu joululaulu viitoitti hänen tietään: ”Ja sinne, missä pientä sortaa suuri, väkivalta oikeutta on, missä kolkon vankiholvin muuri kätkee marttyrien kohtalon, sinne saata viesti seimen ristin tieltä. Siellä voitto, missä uhrimieltä.”

Aseveljiä ja ystäviä kuoli kapteeni Havaksen viereltä. Hän lausui ystävänsä haudalla: ”Me talutamme poikamme ja tyttäreimme taistelussa nukkuneiden kummuille ja kerromme heille isistä ja veljistä, jotka antoivat kaikkensa seistessään vapautemme suojamuurina. Näytämme heille pellot, joita taatot ovat kylväneet, välkkyvät lahdet, joista he ovat vedenviljaa pyytäneet, metsät, missä heidän kirveensä ovat kalskuneet. Kun poikamme varttuvat nuorukaisiksi, sanomme heille: hoida perintösi, poika.”

Edustaja Havas vei sodan keskelle rauhaa. Hän lähti myös jatkosotaan, jossa hän kaatui Suvilahden taistelussa. Vihollisen luoti osui suoraan sydämeen. Sotilaat pitivät häntä hetken sylissä, ennen kuin kantoivat pois.

Olemme kunnioittaneet tänään veteraanien perintöä. Heidän rivinsä harvenevat. Aina on tilaa hyvälle päätöksille. On viimeinen mahdollisuus tukea maamme rakentajia. Iloitsen siitä, että eduskunta nostaa rintamalisää, ja toivotan kaikille hyvää itsenäisyyspäivää talvisodan syttyessä syntyneen joululaulun sanoin: ”Oi rauhan juhla, enkelsiivet nosta ylle tuskan alla vaikertavan maan, päästä mielet vallan hurmiosta, köyhät, heikot auta kunniaan. Saa-vu rohkeutta tuoden paimenille, kalleintansa yössä kaitseville.”

22.35 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Historiaa ei saa unohtaa, ja siksi siitä on tärkeää puhua. Talvisodan alkamisesta on 80 vuotta. Meillä monilla on kosketus siihen omien sukulaistemme ja tuttaviemme kautta. Lapsillamme ja heidän lapsillaan henkilökohtaista kosketusta on yhä vähemmän, koska tätä sukupolvea on keskuudessamme yhä vähemmän, mutta heidän työnsä ei saa painua unholaan.

Punkt i protokollet PR 75/2019 rd

On tärkeää muistaa vielä keskuudessamme olevia sodan kokeneita henkilöitä ja korottaa rintamasotilaseläkettä, ja sen lisäksi haluaisin korostaa sitä, kuinka tärkeää on taltioida sitä tietoa, jota vielä keskuudessamme olevilla henkilöillä sota-ajoista on. Hyvä on myös todeta, että EU on rauhan projekti. Kaikessa se ei ole onnistunut, mutta yhteistyö EU-maiden välillä on taannut meille pitkäaikaisen rauhan.

Sota oli osa minunkin lapsuuttani mummojeni kokemusten ja kertomusten kautta. Molemmat toimivat lottina, ja toinen mummoni kertoi, että pahin muisto sodasta oli, kun nuori mies tuotiin ilman päätä sotasairaalaan. Toinen kertoi, että joulun aikaan rintamalle tuotiin kuljetus ja lahjojakin hevoskyydillä. Hevosta ammuttiin, mutta ihmisiä ei siinä kohtaa ilmeisesti menetetty. Tälle sukupolvelle aiheutui suurta surua sukulaisten, tuttavien, veljien, sisarusten menetyksistä, ja se tuntui käsin kosketeltavalta sukupolvikokemukselta, joka veti vakavaksi, kun siitä puhuttiin, mutta päällimmäisenä oli suuri kiitollisuus siitä, miten hyvin asiat myöhemmin olivat. Nyt nämä mummot eivät kerro enää näitä tarinoita, ainakaan useat heistä. On tärkeää digitoida ja tallentaa näitä kertomuksia. Oman mummoni kertomuksia pystyin kuuntelemaan Seinäjoen Nurmon kirjastossa vhs-nauhalla, joka oli onneksi tallessa, koska ilmeisesti 70-luvulla oli tehty ryhmähaastatteluja sodan kokeneilta ihmisiltä. Mutta valitettavasti tätäkään aineistoa ei ole digitoitu, joten en tiedä, miten kauan se vielä tulee olemaan siellä.

Nyt on viimeisiä hetkiä muistaa viimeisiä sodan kokeneita ihmisiä, sotaveteraaneja, ja taltioida heidän kokemuksiaan, jotta tiedämme, mitä tapahtui, jotta voisimme välttää vastaavaa. Arkisten kokemusten ymmärtäminen on historiantutkimuksessa yhä tärkeämpää. Joskus sodat ovat onnettomien sattumusten summa, mutta usein myös huonoa politiikkaa. Sen kärsijöinä ovat tavalliset ihmiset. Toivon, että emme unohda sitä, mitä on jouduttu kokemaan, ja pystymme vielä näitä hyvinkin liikuttavia ja kiinnostavia arkisia tarinoita kertomaan tulevillekin sukupolville, joiden ei tosiaankaan ole enää mahdollista ihan samallaista henkilökohtaista kosketuspintaa näihin tapahtumiin saavuttaa.

22.39 Jari Koskela ps: Arvoisa rouva puhemies! En tiedä, onko meillä vielä monta mahdollisuutta puhua veteraanien asiasta tämän illan jälkeen tässä salissa, mutta olemme kuitenkin kuulleet tänään, ja aivan aiheesta, koskettavia, hyviä puheita tärkeästä aiheesta. Uskon, että me kaikki ymmärrämme, mitä isänmaallisuus, itsenäisyys ja itsenäinen Suomi merkitsevät.

Oma isäni lähti sinne jonnekin 20-vuotiaana 80 vuotta sitten talvisodan alkaessa. Hän palveli kotimaataan yli 5 vuotta rintamalla kovissa koettelemuksissa. Hän myös haavoittui sodassa, mutta elämä sai jatkaa hänen kohdallaan myös sodan jälkeen. Hän ei meille lapsille paljon halunnut kertoa sodan kauhuista. Vielä elossa oleva äitini oli kotirintamalla il-ma- ja ilmavalvontalottana. Hän näki 16-vuotiaana ollessaan tornissa vartiossa läheltä, kun Haapamäen ratapihaa pommitettiin talvisodan pakkasissa. Hän muistaa hyvin vielä tänäänkin nämä tapahtumat.

Hoitaessani tehtäviä viikonloppuisin kotiseudulla olen saanut olla saattamassa montaa sodassa mukana ollutta ja maamme rakentajaa viimeiselle matkalle. Joka kerta on ollut hyvin koskettavaa huomata, mitenkä kirjaimellisesti veljeä ja siskoa ei tässä maassa jätetä eikä ole jätetty. Pienillä paikkakunnilla olen pannut merkille, mitenkä vielä viimeinenkin paikkakunnalla elossa oleva veteraani on käynyt saattamassa veljen tai sisaren viimeiselle matkalle. Heidän edustamansa sukupolvi teki monta sellaista ihmettä, mihinkä ei tämän päivän ihminen kykene.

Punkt i protokollet PR 75/2019 rd

Tänään esillä oleva lakialoite on tärkeä ja tarpeellinen, joskin parannukset voimaan tullessaan 1.4. vuonna 2020 tulevat valitettavasti monelle sodan käyneelle aivan liian myöhään. Valitettavasti sotiemme veteraanilesket ovat tässä aloitteessa, kuten aikaisemminkin, jääneet vallan huomioimatta.

Olemme tänään puhuneet täällä salissa värikkäästikin monista tärkeistä asioista, mutta uskon, että veteraanien asia on se, mikä meitä täällä salissa eniten yhdistää. Ja uskoakseni veteraanien asia yhdistää eniten myös tuolla salin ulkopuolella meitä suomalaisia. Elämme epävarmoja ja nopeastikin muuttuvia aikoja, mutta voisimmeko me tässäkin salissa ottaa esimerkkiä sodan käyneeltä sukupolvelta muissakin asioissa kuin nyt käsiteltävänä olevassa asiassa? He tiesivät silloin, miten vain yhdessä toimimalla tämä maa aikanaan pelastettiin ja myöhemmin rakennettiin tämän päivän kansainväliseksi hyvinvointivaltioiksi.

Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva lakialoite laiksi rintamasotilaseläkelain 9 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta on erittäin tarpeellinen ja kannatettava. Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies, että sain olla pitämässä tämän puheen tähän aikaan illasta vähän ennen yhtätoista.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till social- och hälsovårdsutskottet.